

Ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van het landhuis Misonne in Oud-Turnhout.

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op de adviesvraag bij het college van burgemeester en schepenen van Oud-Turnhout, ingediend op 3 januari 2017;

Overwegende dat het advies niet tijdig is meegedeeld en dus geacht wordt gunstig te zijn;

Gelet op het advies van de departementen of agentschappen van de Vlaamse overheid, bevoegd voor ruimtelijke ordening, woonbeleid en onroerend erfgoed, leefmilieu, natuur en energie, mobiliteit en openbare werken, landbouw en visserij, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, gegeven op 16 februari 2017, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Overwegende dat het waarderend onderzoek, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het beschermingsdossier, de erfgoedwaarde van het landhuis Misonne aantoonst;

Overwegende dat het landhuis Misonne als monument historische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Het landhuis heeft een historische waarde omdat het een getuigenis is van een specifieke laat-negentiende-eeuwse traditie van stadsvlucht en lichaamscultuur. Het huis was in het bezit van een gegoede familie uit de streek en heeft zijn oorspronkelijke inrichting als buitenverblijf behouden. Het landhuis dat lange tijd dienst deed als buitenverblijf en jachthuis van een welgestelde familie is, ondanks zijn zeldzame decoratie, representatief voor een woning met deze functie en is door zijn huidige ligging in het natuurdomein De Liereman ook nog steeds als dusdanig te herkennen.

Het fungeerde bovendien ook als retraite voor een beperkte kunstenaarskolonie gekend als de 'Lieremanschilders' waaronder Joseph Misonne. Het was dus een belangrijke uitvalsbasis voor deze kunstenaars en droeg daarom indirect bij aan de schilderkundige vertalingen van het omliggende heidellandschap;

Overwegende dat het landhuis Misonne als monument architecturale waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Landhuis Misonne heeft een uitzonderlijke architecturale waarde omwille van de zeldzame uitvoering van cementrustiek over het gehele exterieur én in het interieur. De toegepaste cementrustiek draagt bij tot het pittoreske karakter van het landhuis en is een bijzondere getuigenis van de mogelijkheden van deze techniek. De verschillende toepassingen van deze decoratietechniek, zoals de balustrade en pilasters in imitatiehout, de imitatiebalken met vakwerk in de gevel, evenals de plint met imitatie natuursteen, zorgen voor een hoge

ensemblewaarde van deze decoratietechniek. Bovendien zijn deze geïmiteerde natuurlijke materialen in overeenstemming met de landelijke context waarin het landhuis zich bevindt, waardoor het hoog scoort op contextwaarde. Zoals representatief voor dit type woning zijn de slaapvertrekken sober uitgewerkt en zijn enkel de centrale inkomhal en Vlaamse Zaal op de eerste verdieping rijkelijker gedecoreerd.

Ensemblewaarde is er ook door de link tussen het interieur en exterieur van de woning die wordt bestendigd door de aanwezigheid van cementrustiek. Deze architecturale link wordt versterkt door de gelijkaardige vormgeving van de balkonbalustrade in cementrustiek en de trapleuning in hout in het interieur. Het landhuis Misonne is een zeldzaam voorbeeld van de toepassing van cementrustiek op deze schaal en van deze kwaliteit;

Overwegende dat de het landhuis Misonne als monument technische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Het landhuis heeft een specifieke technische waarde omdat het een herkenbare en representatieve getuigenis is voor de toepassing van cementrustiek. De toepassing van cementrustiek in zowel exterieur als interieur is eerder zeldzaam en zeker op deze schaal. Op verschillende plaatsen is geëxperimenteerd met de verschillende toepassingsmogelijkheden van cement waarbij er enerzijds met kippengaas en anderzijds met grotere ijzeren stangen als basisstructuur werd gewerkt. Ook van de mogelijke polychromie en afwerking van het cement zijn bij dit pand nog specifieke sporen te achterhalen. De ruwe afwerking van de natuursteenplint die diverse kleurige stenen imiteert, is uitzonderlijk en staat in contrast met het geïmiteerde vakwerk of de boomstammen waarbij telkens een andere textuur is geëvoceerd,

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen voorlopig beschermd als monument:

Het landhuis Misonne, Schuurhovenberg 21, Oud-Turnhout, bekend ten kadaster, Oud-Turnhout, 1ste afdeling, sectie D, perceelnummer 776B.

De voorlopig beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de voorlopig beschermde goederen wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. §1. Het monument heeft de volgende erfgoedwaarden:

- 1° historische waarde;
- 2° architecturale waarde;
- 3° technische waarde.

§2. De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn:

Het landhuis Misonne is een imposant dubbelhuis van vijf traveeën en twee bouwlagen met kelder- en zolderverdieping. Het volume omvat lijst- en afgeknotte puntgevels en een voorgevel met puntgeveltje. Het gebouw werd opgetrokken in baksteen en werd afgewerkt met een parement en balkons van cement. Over de hele gevel bevinden zich in een regelmatig patroon kleine spouwroosters. Op de plint is een imitatie van breuksteen in cement aangebracht, terwijl er op de begane grond een steenimitatie met schijnvoegen is geappliqueerd. Aan één van de zijgevels zijn de voornamen van de opdrachtgever en zijn familieleden en de datering '22 Nov. 34' in het cement van de steenimitatie gekerfd. Het is een blijvende getuigenis van de ontstaansgeschiedenis van het huis en de link met de opdrachtgever en zijn familie.

Op de geleding van de tweede bouwlaag en bij de vensteromlijstingen zijn consequent knoestige boomstammen aan de hand van cementrustiek geïmiteerd. Een deurvenster geeft uit op een gevelbreed balkon, ondersteund door pilaren vormgegeven als boomstammen. Een trap die langs de buitengevel loopt, verbindt het gevelbreed balkon met een tweede, gelijkaardig balkon ter hoogte van de zolderverdieping van de zijgevel. De balustrades van beide balkons zijn opgebouwd uit pseudo-knoestige boomstammen met takken in cementrustiek die door hun kluwen en organische structuur een natuurlijke afrastering van de balkons lijken te vormen. De rechthoekige vensters met kruiskozijnen van het gebouw zijn omlijst met imitatie boomstammen. In combinatie met de balustrades zijn deze imitatieboomstammen beeldbepalend voor het rustieke karakter van de gevel.

Langs het merendeel van vensters en tussen de imitatiestammen zijn draaiende luiken afhankelijk op duimen aangebracht en voorzien van zwart geschilderde hengsels. Aan elke kant van het venster is een luikwervel met florale motieven en vormgegeven als een vrouwenkopje in de muur verankerd. De twee houten buitendeuren zijn in dezelfde blauwe kleur als de luiken geverfd. In de rondbogige lijst van imitatie natuursteen boven de rondbogige voordeur met rond venster is het Latijnse opschrift aangebracht: *'sICUTi nYctICoraX In paLUDiBUs LIMosIs'*. Een trekbel en lantaarn zijn naast de voordeur bevestigd. Rechts van de voordeur, onderaan in de plint van imitatiebreuksteen bevindt zich een rechthoekig keldervenster met traliewerk. Links van de voordeur is een ingang met dubbele deuren met rechthoekige vensters, die toegang verleent tot een eenvoudige bergruimte.

Het gebouw wordt bekroond met een wolfdak van rode dakpannen met verticale imitatietakken die de nok van het dak bekronen. Eén dakkapel aan de voorkant van het gebouw wordt eveneens bekroond met een imitatietak in cementrustiek. Aan de kant van het balkon werd één van de twee schoorstenen bekroond met een cementrustieke adelaar die momenteel op de zolderverdieping van het huis wordt bewaard. Er zijn twee schoorstenen en dakgoten in zink. De afwatering van de dakgoot is voorzien van een meer recent systeem van zinken buizen, die het authentieke karakter van de woning echter niet verstoren.

De benedenverdieping van dit gebouw omvat de inkomhal, slaapvertrekken en de sanitaire ruimtes. Via de voordeur komt men in de centraal gelegen inkom- en traphal. Deze hal is volledig gedecoreerd aan de hand van cementrustiek en is de meest waardevolle ruimte van deze verdieping. De wanden en het plafond zijn bekleed met imitatiehoutwerk, waarbij vakwerk met twee verschillende houtsoorten wordt geëvoceerd. De vloer bestaat uit geel-rood gevlamde tegeltjes die doorlopen naar de twee zijgangen. In de hoek van de inkomhal, rechts bij het binnenkomen door de voordeur is er een imposante open haard met gedecoreerde schouwmantel in hout. Deze pronkschouw die niet in gebruik is, is opgebouwd uit 4 gecanneleerde pilaren, versierd met acanthusbladeren en bekroond met rolvoluten. De haardboezem is gedecoreerd met houtsnijwerk van florale motieven, grotesken, en twee leeuwenkopjes op de hoeken.

Via een rondboogdeur in de inkomhal heeft men toegang tot verschillende slaapvertrekken en de sanitaire ruimtes van de woning. Met uitzondering van de inkomhal zijn de vertrekken op de benedenverdieping eerder sober van aankleding. Dit is in contrast met de eerste verdieping van het gebouw bestaande uit vijf ruimtes en een traphal. De eerste verdieping kan men bereiken via de stenen trap met houten leuning links in de inkomhal. De aankleding van de inkomhal is doorgetrokken naar het trapgat. De muren van deze draaiende hoektrap zijn namelijk tot aan de eerste verdieping bekleed met dezelfde houtimitatie in cementrustiek, terwijl voor de treden en plinten dezelfde rood-geel gevlamde tegels zijn gebruikt. De leuning van deze trap evenals de balustrade boven in de traphal zijn vormgegeven als hout en evoqueren hetzelfde kluwen van organische takken als de balustrade aan de buitengevel. Het donkerbruine houtoppervlak van de trapleuning is echter gepolijst en opgebouwd uit verschillende onderdelen die vermoedelijk aan de hand van drevels verlijmd zijn.

Boven heeft de traphal een vloer met dezelfde rood-geel gevlamde tegels met bijhorende plinten. De muren zijn lichtgeel gekleurd. Het plafond is eenvoudig wit gepleisterd

en voorzien van een sobere, vierhoekige hanglantaarn. Op de traphal met centraal in de hoek het trapgat omgeven door de balustrade geven twee deuren en een gang uit. De gang leidt verder naar nog eens twee deuren. Vanuit de traphal verleent de eerste, meest imposante deur toegang tot deze 'Vlaamse zaal'. De houten deurlijst versierd met gecanneleerde Dorische pilasters en een decoratieve kroonlijst met lijstwerk, verradt reeds het karakter van de 'Vlaamse zaal'. Deze imposante ruimte is met uitzondering van één binnenmuur omgeven door vensters waartussen een houten lambrising is aangebracht. Rond de binnendeuren zijn de deurlijsten ingewerkt in de lambrising en gedecoreerd met houtsnijwerk. Gecanneleerde, Korinthische zuilen zijn bekroond met een decoratieve kroonlijst met twee consoles uitdraaiend op een engelkopje. Daartussen zijn bloem- en fruitmotieven aangebracht die een derde engelkopje met vleugeltjes omhullen. Erboven zijn nog meer florale motieven in hout gesneden die worden begrensd door een eierlijst. De kroonlijst is bekroond met fijn uitgewerkt rolwerk met centraal een vierde engelkopje met engelvleugels. Dit motief komt nog een vijfde keer voor centraal op de houten deur waarbij het kopje omgeven is door geometrisch lijstwerk en bloem- en schelpmotieven. Links van deze decoratieve binnendeur, bevindt zich de vensterdeur die uitgaat op het eerste gevelbreed balkon. Het feit dat het balkon enkel via deze ruimte te bereiken is, bevestigt de status van deze 'Vlaamse zaal' als meest belangrijke en representatieve ruimte van het huis.

De houten lambrising die de volledige kamer omgeeft, neemt de volledige muur in beslag tot circa 30 centimeter van het plafond. Tussen de verschillende ramen en deuren is de lambrising uitgewerkt met rechthoekig lijstwerk dat bekroond wordt met een overhellende kroonlijst. Strikt gezien gaat het niet om een plafondlijst, omdat er een ruimte tussen de lijst en plafond is vrijgehouden. Hoewel de lambrising in het algemeen, met uitzondering van de deurkaders, vrij sober is gehouden, is er ter hoogte van het midden van de kamer aan weerszijden een uitspringende, decoratieve zuil aangebracht die een grote dwarsbalk in het plafond lijkt te ondersteunen. Deze gladde zuil staat in verbinding met de lambrising en is in hetzelfde hout uitgewerkt. De bekroning bestaat uit een combinatie van Korinthische acanthusbladeren met Dorische rolvoluten. De dwarsbalk die door de twee zuilen wordt ondersteund is aan de uiteinden gedecoreerd met floraal houtsnijwerk. Het gaat niet om een balk in massief hout, maar om een betonconstructie omgeven door hout. Deze dwarsbalk loopt midden in de kamer over het gehele plafond en dwarst de kleinere balken waartussen een bleke bepleistering is aangebracht.

Ook verbonden met de lambrising en centraal in de ruimte tussen de twee binnendeuren bevindt zich een open haard uitgewerkt in baksteen in een rood-zwart ruitmotief. In de achterwand van de haard is een metalen stang met haken aangebracht die dienst deed om attributen zoals een vuurpook of blaasbalg op te hangen. Voor de haard is een moderne houtkachel neergezet. De aanwezige haardplaat staat hier deels achter verhuuld. Het gaat om een metalen, decoratief uitgewerkte plaat. Boven twee medaillons omgeven door florale motieven is het bijbels tafereel van Christus met de barmhartige Samaritaan afgebeeld. De verdere aankleding van de schouw is eerder sober. De bakstenen zijwanden zijn aan weerszijden bekroond met terracottakleurige decoratie in de vorm van een brullende leeuw. Hierop rust de houten schouwmantel versierd met houtsnijwerk. In decoratieve letters is het opschrift 'sIt nobIs proLIqUe DILeCtUs Is foCUs In MYrIs sUrreCtUs' aangebracht.

De vloer in deze ruimte bestaat uit vierkante rode tegels. Naast de grijze plinten die tegen de lambrising zijn gezet, is er op één tegelafstand een rij zwarte tegels aangebracht. Een centraal verlichtingselement is bevestigd aan de dwarsbalk en bestaat uit een langgerekte rechthoekige kist met fitting voor een tl-buislamp beschermd door glas. De bekisting is omgeven door florale motieven in hout en opgehangen via drie kabels, één op elke hoek en één in het midden, uitlopend naar beide kanten van de kist en opgebouwd uit steeds groter wordende imitatiekralen.

Via een houten deur rechts van de schouw komt men in de tweede grote ruimte op de eerste verdieping. Deze deur is omgeven door een sobere houten deurkader met lijstwerk, het deurpaneel bevat bovenaan een rechthoekig raam van geel getint figuurglas en een

eenvoudige metalen klink. De ruimte achter deze deur is momenteel ingericht als eetkamer en soberder dan de naastgelegen 'Vlaamse Zaal'. De rode tegelvloer uit de zaal wordt hier herhaald in kleine tegels waarvan de buitenste twee rijen rondom de ruimte geelkleurig zijn. De muren en het plafond zijn sober wit gekalkt. De twee kortste, overstaande muren zijn van een gele kleur voorzien. Eén van deze twee muren omvat een sobere dichtgewerkte schouw met een grijs, rood en wit-geaderd marmertablet – en mantel.

Naast de eerder beschreven deur zijn er nog twee andere deuren in deze ruimte met een gelijkaardige vormgeving. Eén deur leidt naar de traphal, terwijl een derde deur uitkomt in de keuken. Alle drie de houten deuren zijn omgeven met een sobere houten deurkader, het deurpaneel bevat bovenaan een rechthoekig raam van geel getint figuurglas en een eenvoudige metalen klink met sleutelgat.

De keuken van het huis bevindt zich onder het tweede hoger gelegen balkon en wordt begrensd door een naastliggende bergruimte waardoor het rechthoekige grondplan van deze kamer één afgeronde hoek telt met daarin een deuropening naar de naastgelegen gang. Opnieuw is er een paneeldeur met rechthoekig raam van geel getint figuurglas. Deze deur leidt naar de gang die in verbinding staat met de traphal. Er zijn nog twee gelijkaardige deuren die uitkomen op de gang en toegang verlenen tot twee sobere ruimtes momenteel ingericht voor stockage. De twee ruimtes zijn voorzien van sobere witgekalkte muren en plafonds en de typische rode vloertegels in de ene kamer, en de gele in de andere.

Naast deze leefruimtes verspreid over de gelijkvloerse en de eerste verdieping, zijn nog een kelder- en zolderverdieping aanwezig in het landhuis. De kelderverdieping is te bereiken via een deur in de inkomhal die zich onder de hoektrap naar de eerste verdieping bevindt. De ondergelegen stenen trap leidt naar beneden en volgt dezelfde hoek als de bovenliggende trap. De zolderverdieping is enkel te bereiken via de balkons langs de buitengevel.

Zoals beschreven zijn de volledige buitenwanden van het pand bekleed met cement, evenals de balustrades van de balkons, en het interieur van de inkomhal. Het landhuis Misonne is een uniek voorbeeld van de applicatie van cementrustiek over de gehele buitengevel van het gebouw. Bovendien werd ook in het interieur met cementrustiek en imitatiehout gewerkt, waardoor het artistieke en esthetische karakter van dit gebouw als een totaalconcept over binnen- en buitenkant kan worden beschouwd.

Art. 3. §1. Voor het beschermde monument gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° de algemene doelstelling van de bescherming is het behoud van de erfgoedkenmerken en –elementen die de basis vormen voor de erfgoedwaarden;
- 2° de bescherming beoogt het behoud van het gebouwde erfgoed, met name het geheel van het landhuis Misonne met exterieur en interieur;
- 3° het exterieur van het landhuis kan opgewaardeerd worden aan de hand van een restauratie van het dak. Vooral de onderste pannen boven de dakgoten zijn in slechte staat en dienen gerestaureerd te worden. Het dichten van de lekken, herstel van de nok en hoekkepers en de deksteen van de schoorsteen zijn prioritair. De gescheurde soldeernaden van de hanggoten moeten ook hersteld worden. Herstellingswerken aan het dak en de zolder van het landhuis dienen op een vleermuisvriendelijke manier te gebeuren;
- 4° het is wenselijk dat de oorspronkelijke dakbekroning bestaande uit een adelaar in cementrustiek (momenteel bewaard op de zolder van het landhuis) wordt gerestaureerd en op zijn oorspronkelijke positie wordt teruggeplaatst;
- 5° naast de restauratie van het dak zijn herstellingen aan de gevel en meer bepaald de cementrustieke bekleding prioritair. De balustrades rond de buitentrap en balkons en de pilasters die het balkon ondersteunen dienen gerestaureerd te worden volgens de regels van de kunst met aangepaste mortels en afwerkingen. De oude, storende restauraties moeten verwijderd worden en vervangen door een meer passende reconstructie met aandacht voor de juiste textuur en polychromie. De ontbrekende, gebarsten en gebroken elementen moeten gerestaureerd worden en de blootliggende

ijzeren structuren dienen ontroest en terug gecementeerd te worden zodat de eenheid en illusie van boomstammen zo goed mogelijk aanwezig blijft. Bij restauratie is het ook aangewezen om de oorspronkelijke polychromie van de cementrustiek te herstellen. De storende kleurvlakken die op sommige plaatsen aan de voorgevel zijn aangebracht dienen verwijderd te worden. De voorkeur gaat naar een passendere kleurstelling die de geïmiteerde natuurlijke materialen optimaal benadert;

- 6° de huidige vloerbekleding van het balkon aan de zijgevel is een storend element. Het is aangeraden deze roofing te verwijderen en te vervangen door een gecoat wapeningsdoek. Hierbij moet de afwerking van de dakrand dermate aangepast worden zodat er geen water meer over de gepleisterde gevels loopt. Ook de vloerplaat van het balkon aan de voorgevel en de trap dienen waterdicht te worden gemaakt in combinatie met een betere afwatering;
- 7° het buitenschrijnwerk moet gerestaureerd worden met inbegrip van de luiken. Zowel het binnen- als buitenschrijnwerk kan opnieuw in de oorspronkelijke kleur geschilderd worden;
- 8° in het interieur kan ernaar gestreefd worden om de kamers op de benedenverdieping op te frissen;
- 9° het is wenselijk dat enkele originele elementen zoals de bekroning van de trappaal en een klok aan de voordeur worden teruggeplaatst of gereconstrueerd;
- 10° het baksteenmetselwerk aan de noordwestelijke schoorsteen dient hersteld te worden;
- 11° de kelder dient watervrij te worden gemaakt en de verluchting dient te worden verbeterd.

§2. In uitvoering van deze beheersdoelstellingen gelden volgende verboden:

- 1° de erfgoedwaarde van dit landhuis is gebaseerd op de uitzonderlijke cementrustieke bekleding. Het verwijderen van deze cementrustiek zou de erfgoedwaarde van dit landhuis onherroepelijk aantasten. Het is niet toegelaten de cementrustieke afwerking aan de buitengevels te verwijderen;
- 2° eenzelfde verbod geldt voor de binnengevels van de inkomhal op de gelijkvloerse verdieping. Ook de houten trapeuning die correspondeert met de balustrades van het exterieur mag niet verwijderd worden.

§3. In uitvoering van deze beheersdoelstellingen gelden volgende verplichtingen:

- 1° het behoud van de buitenarchitectuur wat schaal, volumewerking, vormgeving en materiaalgebruik betreft;
- 2° het behoud van de vormgeving van de venster- en deuropeningen. Eventuele vervanging van het oorspronkelijke buitenschrijnwerk moet gebeuren naar oorspronkelijk model;
- 3° het behoud van de planindeling, interieurafwerking en gebruikte materialen zoals beschreven in de erfgoedkenmerken en erfgoedelementen;
- 4° het behoud van het vaste meubilair in de Vlaamse Zaal;
- 5° het behoud van de cementrustieke bekleding.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van het beschermde monument zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

Art. 5. §1. Voor de volgende handelingen aan het beschermde monument moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 2° het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen;
- 3° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 4° het uitvoeren van de volgende werken aan het dak en de buitenmuren van constructies:
 - a) het verwijderen, vervangen of wijzigen van het dakvolume, de dakbedekking, de dakconstructie en gootconstructies;
 - b) het verwijderen van voegen en het hervoegen;
 - c) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;
 - d) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken, deuren, ramen, koepels, poorten, inclusief de beglazing, beslag, hang- en sluitwerk;
 - e) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, smeedijzer en beeldhouwwerk, inclusief nieuwe toevoegingen;
 - f) het aanbrengen, vervangen of wijzigen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden, met uitzondering van verkiezingspubliciteit en met uitzondering van publiciteitsinrichtingen, waarbij wordt bekend gemaakt dat het goed te koop of te huur is, op voorwaarde dat de totale maximale oppervlakte niet meer bedraagt dan 4 m²;
- 5° graafwerken in functie van het bouwen, verbouwen of heropbouwen van constructies;
- 6° het uitvoeren van de volgende omgevingswerken:
 - a) het plaatsen of wijzigen van boven- en ondergrondse nutsvoorzieningen en leidingen;
 - b) het uitvoeren van graafwerken die de stabiliteit van de gebouwen en constructies in gevaar kunnen brengen.

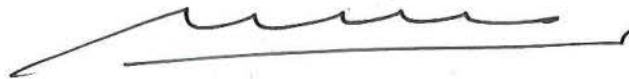
§2. Voor de volgende handelingen aan het interieur van het beschermde monument moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° het uitvoeren van destructief materiaaltechnisch onderzoek;
- 2° het uitvoeren van structurele werken en het toevoegen van nieuwe structuren;
- 3° het uitvoeren van werken die het uitzicht of de indeling van het interieur wijzigen;
- 4° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 5° het verwijderen, vervangen of wijzigen van plafonds, gewelven, vloeren, trappen, wandbekledingen, binnenschrijnwerk, inclusief de lambriseringen, beslag, hang- en sluitwerk, en van de waardevolle interieurdecoratie;
- 6° het bepleisteren van niet-bepleisterde elementen of het bepleisteren met een andere samenstelling of textuur, alsook het ontleisteren van bepleisterde elementen;
- 7° het beschilderen van ongeschilderde elementen of het schilderen in andere kleuren of kleurschakeringen of met een andere verfsoort dan de aanwezige;
- 8° het plaatsen of vernieuwen van technische voorzieningen, zoals verwarming, klimaatregeling, elektrische installatie, geluidsinstallatie, sanitair, liften en beveiligingsinstallaties, met uitzondering van de installaties waarvoor geen destructieve ingrepen moeten gebeuren en/of die geen storende visuele impact hebben op het waardevolle interieur.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Brussel, 20 JUNI 2017

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

A handwritten signature in black ink, consisting of a series of connected loops and a long horizontal stroke at the end.

Geert BOURGEOIS